ECLI:LV:AT:2018:1122.C04451510.7.L
Lieta Nr. C04451510
SKC-1178/2018
Civillietu departaments

Latvijas Republikas Augstāka tiesa
L Ē M U M S
Rīgā 2018.gada 22.novembrī

Augstākā tiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Mārīte Zāģere,
tiesnese Inta Lauka,
tiesnese Marika Senkāne,

rakstveida procesā izskatīja SIA „Skandi-Wannag" blakus sūdzību un SIA „Raiser" blakus sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2018.gada 21.marta lēmumu daļā, ar kuru atcelts Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2012.gada 20.augusta spriedums un lieta nosūtīta jaunai izskatīšanai.

Aprakstošā daļa

[1] Uz SIA „Skandi-Wannag" piederošā zemesgabala /adrese A/, (kadastra Nr. /numurs A/), atradās SIA „Latģeo" piederošs patstāvīgs ēku (būvju) nekustamā īpašuma objekts ar adresi /adrese B/ (kadastra Nr. /numurs B/), sastāvošs no administratīvās ēkas (lit. 001), darbnīcas (lit. 002), depo (lit. 003), sūkņu stacijas (lit. 004), šķūņiem (lit. 005, lit. 006) un sarga būdiņas (lit. 007).

Starp SIA „Latģeo" kā pārdevēju un SIA „Raiser" kā pircēju /datums/noslēgts ēku (būvju) kā patstāvīga nekustamā īpašuma objekta 24346/56603 domājamo daļu pirkuma līgums (*sk. lietas 1.sēj., 32.-35.lp.*) un līgums par ēku (būvju) nekustamā īpašuma dalītu lietošanas kārtību (*sk. lietas 1.sēj., 38.-41.lp.*), ar kuru SIA „Raiser" atsevišķā lietošanā nodots depo (lit.003). Tajā pašā dienā puses noslēgušas vienošanos, ar kuru SIA „Raiser", iegūstot pirkuma objektu īpašumā, uzņēmās SIA „Latģeo" pienākumu atlīdzināt pārdevējas bijušajai darbiniecei /pers. C/ darbā nodarīto kaitējumu veselībai.

Būvju (ēku) nekustamā īpašuma atlikušās 32257/56603 domājamās daļas SIA „Latģeo" ar /datums/pirkuma līgumu atsavinājusi SIA „Skandi-Wannag", kuras īpašuma tiesības zemesgrāmatā nostiprinātas /datums/.

[2] SIA „Skandi-Wannag" 2010.gada 28.septembrī cēlusi tiesā prasību pret SIA „Latģeo" un SIA „Raiser", kurā lūgts:
- atzīt īpašuma tiesības uz ēku (būvju) kā patstāvīga nekustamā īpašuma objekta 24346/56603 domājamām daļām uz izpirkuma tiesības pamata;
- atzīt atstumtajam pircējam SIA „Raiser" tiesības saņemt Tiesu administrācijas depozīta kontā iemaksāto pirkuma maksu;
- ievest prasītāju nekustamā īpašuma valdījumā;
- piedzīt no SIA „Latģeo" zaudējumus, kas prasītājai cēlušies, īstenojot izpirkuma tiesību.

Prasība pamatota ar likuma „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937.gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību" 14.pantu, likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 17.pantu, Civillikuma 968., 1073., 1381.-1384., 1390., 1394., 1438., 1587., 2060. un 2061.pantu.

[3] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2012.gada 20.augusta spriedumu apmierināta SIA „Skandi-Wannag" prasība daļā par īpašuma tiesību atzīšanu uz izpirkuma tiesības pamata, ievedot prasītāju nekustamā īpašuma valdījumā, un atstumtajai pircējai SIA „Raiser" atzītas tiesības saņemt izpirkuma maksu, bet prasība daļā pret SIA „Latģeo" par zaudējumu piedziņu noraidīta.

[4] Izskatījusi lietu sakarā ar atbildētājas SIA „Raiser" iesniegto apelācijas sūdzību par spriedumu pilnā apjomā un prasītājas SIA „Skandi-Wannag" apelācijas sūdzību par spriedumu daļā, ar kuru noteikta naudas līdzekļu izmaksas kārtība SIA „Raiser" no Tiesu administrācijas depozīta kontā prasītājas iemaksātajiem naudas līdzekļiem, un daļā, ar kuru noteikta izpirkuma maksa, Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta 2014.gada 23.septembrī nosprieda atzīt SIA „Skandi-Wannag" īpašuma tiesības uz izpirkuma tiesības pamata uz nekustamā īpašuma /adrese B/ (kadastra Nr./numurs B/) 24346/56603 domājamām daļām, dzēšot Rīgas pilsētas zemesgrāmatu nodaļas Rīgas pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs/ierakstu par SIA „Raiser" īpašuma tiesībām; izmaksāt SIA „Raiser" izpirkuma maksu 234 650,96 EUR, kurā ietilpst pievienotās vērtības nodoklis 24 486,36 EUR un izpirkuma maksas atlīdzināmie izdevumi 6991,47 EUR, ko SIA „Skandi-Wannag" nekustamā īpašuma izpirkuma tiesības nodrošināšanai 2010.gada 28.septembrī un 2011.gada 7.aprīlī iemaksājusi Tiesu administrācijas depozīta kontā, ievest SIA „Skandi-Wannag" nekustamā īpašuma /adrese B/, valdījumā, kā arī piedzīt no SIA „Raiser" SIA „Skandi-Wannag" labā tiesāšanās izdevumus 3293,32 EUR, bet valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus - 18,67 EUR.

Pirmās instances tiesas spriedums prasības pret SIA „Latģeo" par zaudējumu piedziņu noraidītajā daļā kā nepārsūdzēts stājies likumīgā spēkā.

[5] Ar Augstākās tiesas 2017.gada 28.novembra spriedumu atcelts minētais apelācijas instances tiesas spriedums un lieta nodota jaunai izskatīšanai Rīgas apgabaltiesā.

Spriedumā norādīti šādi argumenti.

[5.1] SIA „Skandi-Wannag" kā zemesgabala, uz kura atrodas SIA „Raiser" pārdotais ēku nekustamais īpašums, īpašniecei piemīt Civillikuma

1381.panta pirmajā daļā paredzētā izpirkuma tiesība.

[5.2] Tajā pašā laikā atzīmējams, ka izpirkuma tiesība nav absolūta tiesība. Tāpēc, lai apmierinātu izpirkuma prasību, tiesai jāgūst pārliecība, ka izpildījušies Civillikuma 1383.panta pirmajā daļā un 1384.pantā noteiktie priekšnosacījumi.

[5.3] SIA „Raiser" iebildumus pret prasību cita starpā saistījusi ar apstākli, ka pirkuma līguma neatņemama sastāvdaļa ir vienošanās par tāda kaitējuma atlīdzināšanas pienākuma pārņemšanu, kas atsavinātājai SIA „Latģeo" uz likuma „Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām" pārejas noteikumu 4.punkta pamata pastāvēja pret privatizētā valsts uzņēmuma „Latvijas ģeoloģija" bijušo darbinieci /pers. C/ (*sk. lietas 1.sēj., 36.-37.lp.*).

Nav pamatota SIA „Raiser" norāde, ka izpirkuma tiesības izlietošana konkrētajā gadījumā nav pieļaujama.

Pirmkārt, SIA „Raiser" pieņēmums, ka maksājumi, kurus strīdus nekustamā īpašuma ieguvēja, izpildot minēto vienošanos, veikusi /pers. C/, jāiekļauj atlīdzināmajā izpirkuma summā ir nepamatots, jo nebalstās uz likumu. Periodiskos maksājumus, kurus, nopērkot strīdus objektu, uzņēmusies veikt SIA „Raiser" nav tiesiska pamata kvalificēt kā tādus, kas ietilpst izpirkuma summā un kas SIA „Skandi-Wannag" jāmaksā, iestājoties ieguvējas tiesībās.

Otrkārt, pirkuma maksai (cenai) atbilstoši Civillikuma 2004.pantam jābūt noteiktai konkrētā naudas summā, jo tā ir līguma būtiska un tātad nepieciešama sastāvdaļa. Arī, raugoties no šāda aspekta, nav iespējama tāda juridiska konstrukcija, kādu, apstrīdēdama Civillikuma 1383.panta pirmās daļas nepiemērošanas pareizību piedāvājusi SIA „Raiser", t.i., ka strīdus objekta pirkuma cenu varētu veidot periodiski un apmēra ziņā mainīgi maksājumi, kas turklāt veicami nenosakāmā laika posmā.

Ņemot vērā teikto, tiesas secinājums, ka konkrētajā gadījumā nepastāv tiesiski šķēršļi prasītājai piemītošās izpirkuma tiesības īstenošanai, ir pamatots.

[5.4] Iepriekš minētais tomēr neļauj pārsūdzēto spriedumu atzīt par likumīgu un taisnīgu, jo tiesa kļūdaini uzskatījusi, ka vienošanās, ar kuru SIA „Raiser" uzņēmās pārdevējas pienākumu veikt ikmēneša maksājumus /pers. C/, izpircēju nesaista.

Vispirms jānorāda, ka, piemērodama Civillikuma 1393.pantu, tiesa nonākusi acīmredzamā pretrunā ar pašas prasītājas pozīciju šajā jautājumā. Proti, gan prasības pieteikumā, gan sniegdams paskaidrojumus pirmās instances tiesas sēdē, SIA „Skandi-Wannag" pārstāvis apliecināja gatavību, iegūstot strīdus objektu īpašumā izpirkuma tiesības izlietošanas ceļā, pārņemt saistības, kuras SIA „Raiser" uz likuma pamata pastāv pret /pers. C/ (*sk. lietas 1.sēj., 12.lp., 3.sēj., 118.-119.lp.*).

Tādējādi, ja prasītāja nenoliedza nedz vienošanās noteiktā maksāšanas pienākuma nesaraujamo sasaisti ar īpašuma tiesībām uz atsavināto nekustamo īpašumu, nedz arī tās saistošo spēku attiecībā uz īpašuma jaunajiem ieguvējiem, tad, nav objektīva iemesla šaubām, ka SIA „Skandi-Wannag" faktiski atzina strīdus objektu par apgrūtinātu, tāpēc izvēlējās tādu izpirkuma tiesības izlietošanas ceļu, kura īstenošanā tiek respektētas citu personu likumiskās intereses.

To ievērojot, ir pamats secinājumam, ka pirmās instances tiesa, pēc savas iniciatīvas piešķirdama nozīmi apstākļiem, uz kuriem neviens no lietas dalībniekiem nebija atsaucies, un piemērodama Civillikuma 1393.pantu, turklāt bez pienācīgas šādas rīcības juridiskās argumentācijas, izgājusi ārpus prasījuma robežām, ar ko pārkāpusi Civilprocesa likuma 192.pantu. Savukārt apelācijas instances tiesa, pilnīgi nevietā atsaucoties uz Civilprocesa likuma 430.panta trešo daļu, jo pirmās instances tiesas spriedums bija pārsūdzēts pilnā apjomā, šo kļūdu atkārtojusi.

Šāds pārkāpums vērtējams kā būtisks, jo tas novedis pie SIA „Raiser" tiesību nepamatota aizskāruma (zaudējot īpašuma tiesības uz strīdus objektu, nāksies pildīt ar šo īpašumu cieši saistīto pienākumu) un pie darbā cietušās /pers. C/ tiesību nopietna apdraudējuma (no lietas materiāliem redzams, ka SIA „Latģeo" saimnieciskā darbība vairākus gadus nenotiek).

[5.5] Tā kā jautājumu par maksāšanas pienākuma pārņemšanu nav iespējams atrisināt autonomi no pamatprasības, pārsūdzētais spriedums atceļams kopumā.

[6] Rīgas apgabaltiesā 2018.gada 6.martā saņemts /pers. C/ lūgums par viņas pieaicināšanu trešās personas statusā konkrētajā civillietā, kā arī 2018.gada 7.martā saņemts SIA „Raiser" lūgums par /pers. C/ pieaicināšanu trešās personas statusā konkrētajā civillietā. Abos pieteikumos norādīts, ka spriedums šajā lietā var būtiski aizskart /pers. C/ intereses.

[7] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2018.gada 21.marta lēmumu noraidīts /pers. C/ pieteikums un SIA „Raiser" pieteikums par /pers. C/ pieaicināšanu lietā trešās personas statusā apelācijas instances tiesā; atcelts Rīgas apgabaltiesas 2012.gada 20.augusta spriedums un civillieta SIA „Skandi-Wannag" prasībā pret SIA „Latģeo" un SIA „Raiser" par īpašuma tiesību atzīšanu uz ēku (būvju) kā pastāvīga nekustama īpašuma objekta domājamām daļām uz izpirkuma tiesību pamata nosūtīta jaunai izskatīšanai Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesā.

Lēmums pamatots ar šādiem argumentiem.

[7.1] Civilprocesa likuma 78.panta pirmā daļa noteic - par trešo personu Civilprocesā var būt fiziskā vai juridiskā persona, kuras tiesības vai pienākumus pret vienu no pusēm var skart spriedums lietā.

No Augstākās tiesas 2017.gada 28.novembra sprieduma izriet, ka SIA „Skandi-Wannag" faktiski ir atzinusi strīdus objektu par apgrūtinātu, tāpēc izvēlējusies tādu izpirkuma tiesības izlietošanas ceļu, kura īstenošanā tiek respektētas citu personu likumiskās intereses.

Savukārt, kā redzams no apelācijas sūdzības, SIA „Skandi-Wannag" ir uzsvērusi, ka viens no prasījumiem ir noteikt SIA „Raiser" tiesības vienlaikus ar SIA „Skandi-Wannag" tiesību korroborēšanu uz 24346/56603 domājamām daļām no nekustamā īpašuma /adrese B/, (kadastra numurs /numurs B/), kas nav apgrūtināts ar lietu tiesībām un saistību tiesībām, izņemot noteikto lietošanas kārtību, saņemt tiesas noteikto atlīdzināmo pirkuma maksu un atlīdzināmos izdevumus. Arī no prasītājas paskaidrojumiem Rīgas apgabaltiesai izriet, ka atbildētāja lūdz noteikt SIA „Raiser" tiesību korroborēšanu uz 24346/56603 domājamām daļām no minētā nekustamā īpašuma, kas nav apgrūtinātas ar lietu un saistību tiesībām, izņemot noteikto lietošanas kārtību.

Tādējādi pamatotas ir /pers. C/ šaubas, ka tiek apdraudētas viņas tiesības saņemt darbā nodarītā kaitējuma veselībai atlīdzības maksājumus, ko arī norādījusi Augstākā tiesa, secinot, ka jautājumu par maksāšanas pienākuma /pers. C/ pārņemšanu nav iespējams atrisināt autonomi no pamatprasības, tādēļ apelācijas instances tiesas spriedums ir atceļams kopumā.

Tas nozīmē, ka ar spriedumu lietā var tikt skartas /pers. C/ tiesības saņemt no pusēm - prasītājas vai atbildētājas - darbā nodarītā kaitējuma atlīdzību.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 78.panta trešajai daļai trešās personas var iestāties lietā, pirms ir pabeigta lietas izskatīšana pēc būtības pirmās instances tiesā.

[7.2] Ņemot vērā, ka apelācijas instancē nav pieļaujama trešās personas iestāšanās lietā, savukārt spriedums lietā var skart tiesības vai pienākumus pret vienu no pusēm, ir pamats Civilprocesa likuma 427.panta pirmās daļas 4.punkta (apelācijas instances tiesa neatkarīgi no apelācijas sūdzības motīviem ar lēmumu atceļ pirmās instances tiesas spriedumu un nosūta lietu jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesā, ja apelācijas instances tiesa konstatē, ka tiesas spriedums piešķir tiesības vai uzliek pienākumus personai, kura nav pieaicināta lietā kā lietas dalībnieks) piemērošanai.

Civilprocesa likuma 427.pants ir imperatīva norma, kas noteic apelācijas instances tiesai pienākumu ar savu lēmumu atcelt pirmās instances tiesas spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesai, ja tā konstatē kaut vienu no pantā norādītajiem gadījumiem neatkarīgi no lietas dalībnieku gribas.

Tādējādi pirmās instances tiesā izlemjams jautājums par /pers. C/ pieaicināšanu lietā trešās personas statusā, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 78.panta pirmo daļu, vienlaikus izskaidrojot pusēm procesuālo darbību izdarīšanas vai neizdarīšanas sekas saistībā ar šā panta trešajā daļā noteikto pušu lūguma nepieciešamību.

Ievērojot minēto, ir konstatējams Civilprocesa likuma 427.panta pirmās daļas 4.punktā noteiktais pamats pirmās instances tiesas sprieduma atcelšanai un lietas nosūtīšanai izskatīšanai no jauna pirmās instances tiesā.

[8] Par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2018.gada 21.martā lēmumu daļā, ar kuru atcelts Rīgas apgabaltiesas 2012.gada 20.augusta spriedums un civillieta SIA „Skandi-Wannag" prasībā pret SIA „Latģeo" un SIA „Raiser" par īpašuma tiesību atzīšanu uz ēku (būvju) kā pastāvīga nekustama īpašuma objekta domājamām daļām uz izpirkuma tiesību pamata nosūtīta jaunai izskatīšanai Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesā, blakus sūdzību iesniegusi gan SIA „Skandi-Wannag", gan SIA „Raiser".

[8.1] SIA „Raiser" blakus sūdzībā norādīts, ka tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 427.panta pirmās daļas 4.punktu.

Ar pārsūdzamo lēmumu tiesa ir paplašinājusi SIA „Skandi-Wannag" prasījuma robežas, dodot tiesības ietvert prasībā papildu prasījumus, kas saistīti ar /pers. C/ tiesībām vai pienākumiem, neraugoties uz to, ka ir beidzies termiņš izpirkuma tiesību īstenošanai. Sākotnējā prasība un apelācijas instances tiesas spriedums /pers. C/ nepiešķir nekādas tiesības un neuzliek pienākumus. Tā kā prasības apmierināšanas gadījumā tiks aizskartas /pers. C/ tiesības, SIA „Skani-Wannag" prasība ir noraidāma.

[8.2] SIA „Skandi-Wannag" blakus sūdzībā norādīti šādi argumenti.

[8.2.1] Tiesa nepamatoti paplašinoši tulkojusi Civilprocesa likuma 427.panta pirmās daļas 4.punktu, norādīdama, ka lietā /pers. C/ nav pieaicināta kā trešā persona bez patstāvīgiem prasījumiem. Konkrētās civillietas iztiesāšana ir iespējama, nepieaicinot /pers. C/ kā trešo personu bez patstāvīgiem prasījumiem, jo nepastāv šķēršļi lietā iesniegtās apelācijas sūdzības izskatīt pēc būtības.

[8.2.2] Tiesa, neizvērtējot starp SIA „Latģeo" un SIA „Raiser" /datums/noslēgto vienošanos, ir nonākusi pie nepareiziem secinājumiem, ka spriedums piešķirs tiesības vai uzliks pienākumus personai, kura nav pieaicināta lietā kā trešā persona bez patstāvīga prasījuma. No vienošanās ir skaidri redzams, kam ir jāmaksā /pers. C/ par darbā nodarīto kaitējumu. Nepamatots ir tiesas secinājums, ka tiek apdraudētas /pers. C/ tiesības saņemt darbā nodarītā kaitējuma atlīdzības maksājumus.

Konkrētās lietas materiālos atrodas Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2015.gada 21.septembra spriedums civillietā Nr.C31328314, kas stājās spēkā 2016.gada 30.martā, no kura izriet, ka saskaņā ar vienošanos /pers. C/ par darbā nodarīto kaitējumu atlīdzību maksā nekustamā īpašauma /adrese B/, domājamo daļu īpašnieks. Uz šo faktu savā prasībā bija norādījusi arī SIA „Skandi-Wannag". Tādējādi nepareizi ir tiesas secinājumi par to, ka apelācijas instancē konkrētajā lietā /pers. C/ ir pieaicināma kā trešā persona.

Ņemot vērā Augstākās tiesas 2017.gada 28.novembra spriedumā norādīto, Rīgas apgabaltiesai, taisot spriedumu, bija jāatzīst, ka, zaudējot īpašuma tiesības uz nekustamā īpašuma /adrese B/, 24346/56603 domājamām daļām, atbilstoši /datums/noslēgtās vienošanās 7.punktam SIA „Raiser" izbeidzas zaudējumu atlīdzības maksāšanas pienākums /pers. C/, un atbilstoši vienošanās 5.punktā noteiktajam šis pienākums pāriet uz strīdus nekustamā īpašuma domājamo daļu jauno ieguvēju.

[8.2.3] SIA „Skandi-Wannag" lūgums par izpirkuma maksas un atlīdzināmo izdevumu kārtību nav saistīts ar /pers. C/, bet gan ar SIA „Raiser" negodprātīgo rīcību, kas vairākkārt atzīta civillietu Nr.C31182816 (SIA „Skandi-Wannag" prasība pret SIA „Raiser" un SIA „Autostrāde" par /datums/noslēgtā nomas līguma atzīšanu par spēkā neesošu) un Nr.C31448611 (SIA „Raiser" prasībā pret SIA „Latģeo" un SIA „Urbšanas serviss" par pirkuma līguma atzīšanu par maiņas līgumu, ieraksta aizstāšanu zemesgrāmatā un trešās personas ar patstāvīgiem prasījumiem SIA „Skandi-Wannag" pretprasībā par izlīguma atzīšanu par spēkā neesošu un rīcības atzīšanu par prettiesisku) iztiesāšanā.

SIA „Raiser" darbības, piesakot visāda veida nepamatotus lūgumus, vērstas uz to, lai novilcinātu konkrētās civillietas izskatīšanu un kavētu SIA „Skandi-Wannag" izmantot izpirkuma tiesības, vienlaikus dodot iespēju SIA „Raiser" lietot strīdus nekustamo īpašumu.

Turklāt, ilgstoši glabājot Tiesu administrācijas depozīta kontā SIA „Skandi-Wannag" iemaksātos naudas līdzekļus, prasītājai lietā rodas ievērojami zaudējumi.

SIA „Raiser" rīcība neatbilst Civillikuma 1.pantā nostiprinātajm labas ticības principam, nedz arī likuma „Par tiesu varu" 28.pantā nostiprinātajam procesuālās ekonomijas principam.

Motīvu daļa

[9] Iepazinusies ar lietas materiāliem un apsvērusi blakus sūdzībās norādītos argumentus, Augstākā tiesa atzīst, ka apstrīdētais apelācijas instances tiesas lēmums atceļams daļā, ar kuru atcelts pirmās instances tiesas 2012.gada 20.augusta spriedums.

Jāpiekrīt abu blakus sūdzību iesniedzējiem, ka Rīgas apgabaltiesa bez tiesiska pamata piemērojusi Civilprocesa likuma 427.panta pirmās daļas 4.punktu, kam par iemeslu bija gan minētās normas neattaisnojami paplašinošs iztulkojums, gan arī nepareiza izpratne par šā likuma otrās sadaļas 11. nodaļā (Trešās personas) ietverto tiesību normu saturu.

[9.1] Tiesību doktrīnā, atklājot Civilprocesa likuma 427.panta pirmās daļas 4.punkta jēgumu, atzīts: „Dažreiz praksē šo normu nepamatoti tulko paplašināti un atceļ pirmās instances tiesas spriedumus arī gadījumos, ja lietā nav pieaicinātas trešās personas bez patstāvīgiem prasījumiem. Šāda prakse precīzi neatbilst likuma jēgai. [..]. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 78.panta pirmajā daļā doto trešās personas definīciju trešās personas bez patstāvīgiem prasījumiem ir personas, kuru tiesības vai pienākumus pret vienu no pusēm var skart spriedums lietā. Tās nav personas, kurām spriedums piešķir tiesības vai uzliek pienākumus." (*sk. Civilprocesa likuma komentāri. II daļa (29.-60.1 nodaļa), sagatavojis autoru kolektīvs prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2012, 718.-719.lpp.*).

No minētā skaidrojuma, kura pamatotību Augstākajai tiesai nav iemesla apšaubīt, izriet, ka izskatot lietu apelācijas kārtībā, ir jāatceļ tāds pirmās instances tiesas spriedums, ar kuru piešķirtas tiesības vai noteikti pienākumi personai, kura nav pieaicināta lietā kā dalībnieks.

Arī kasācijas instances tiesas judikatūrā uzsvērts: „Lai tiesa piemērotu šo normu, ir jābūt nodibinātiem apstākļiem, kas nepārprotami norāda uz tādas personas tiesību aizskārumu, kura nav lietas dalībnieks izskatāmajā lietā. [..]." (*sk. Augstākas tiesas 2017.gada 21.aprīļa lēmumu lietā Nr.SKC-1025/2017 (C27199914) 9.2.punktu*).

Civilprocesa likuma 427.panta pirmajā daļā ietvertais regulējums paredzēts ar mērķi šajās normās izsmeļoši uzskaitītajos gadījumos novērst civilās tiesvedības pamatnoteikumu būtiskus pārkāpumus, kurus, iztiesādama lietu, pieļāvusi pirmās instances tiesa, tādējādi nodrošinot Satversmes 92.pantā garantēto ikvienas personas tiesību uz taisnīgu tiesu ievērošanu.

[9.2] Pareizi noraidot apelācijas instancē iesniegtos pieteikumus par /pers. C/ pielaišanu lietā trešās personas statusā, ko aizliedz

Civilprocesa likuma 78.panta trešās daļas noteikumi, Rīgas apgabaltiesa tajā pašā laikā kļūdījusies šā likuma 427.panta pirmās daļas 4.punkta piemērošanā, jo minētās normas tiesisko sastāvu veidojošās pazīmes izšķiramā strīda apstākļos nav konstatējamas. Proti, ar pirmās instances tiesas spriedumu, kā tas nepārprotami izriet no rezolutīvajā daļā norādītā, /pers. C/ netika nedz piešķirtas kādas tiesības, nedz arī uzlikti kādi pienākumi.

Šādā situācijā pretēji apelācijas instances tiesas pieņēmumam nav nekāda iemesla runāt par to, ka pirmās instances tiesa taisījusi tādu spriedumu, kas pārkāpj /pers. C/ pamattiesības.

Augstākās tiesas ieskatā, ir pašsaprotami, ka jēdziens „tiesību apdraudējums" atšķiras no jēdziena „pamattiesību aizskārums (pārkāpums)".

Turklāt, ja Rīgas apgabaltiesa būtu rūpīgi izanalizējusi kasācijas instances tiesas 2017.gada 28.novembra sprieduma motīvus to kopumā un savstarpējā sakarā nevis atrauti no konteksta atsaukusies uz atsevišķu frāzi, tad tai nerastos pamats uzskatīt, ka Augstākā tiesa konstatēja /pers. C/ tiesību aizskārumu jeb apstākļus, kas atbilst Civilprocesa likuma 453.panta trešās daļas 4.punkta normas sastāvam.

[9.3] Norādījumi pārsūdzētajā lēmumā, ka pirmās instances tiesai jālemj jautājums par /pers. C/ pieaicināšanu lietā, jāizskaidro viņai procesuālās tiesības un pienākumus, nav pamatoti, jo tie nebalstās uz tiesību normām. Apelācijas instances tiesa atstājusi bez ievērības, ka trešās personas pieaicināšana vai pielaišana nevar notikt pēc tiesas iniciatīvas, bet tam ir nepieciešams pašas šīs personas vai cita lietas dalībnieka pieteikums.

Tāpat nākas atgādināt – Civilprocesa likuma 427.panta pirmās daļas 4.punktā paredzētais procesuālais mehānisms nav domāts tam, lai dotu personai, kura subjektīvi uzskata, ka spriedums varētu skart viņas tiesības, iespēju iestāties lietā, kuras izskatīšana pirmās instances tiesā ir jau noslēgusies.

[9.4] Kā ārpus izlemjamā procesuālas dabas jautājuma esošus, Augstākā tiesa nevērtē tos blakus sūdzībās izteiktos argumentus, kuros katra strīda puse paudusi savu atšķirīgo pozīciju, kas attiecas uz apelācijas kārtībā izskatāmās lietas būtību.

Tā kā apstrīdētais lēmums pārsūdzētajā daļā tiek atcelts, blakus sūdzību iesniedzējām saskaņā ar Civilprocesa likuma 449.panta ceturto daļu atmaksājama drošības nauda.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 448.panta pirmās daļas 2.punktu, Augstākā tiesa

nolēma:

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2018.gada 21.marta lēmumu daļā, ar kuru atcelts Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2012.gada 20.augusta spriedums, atcelt un lietu nodot izskatīšanai pēc būtības Rīgas apgabaltiesā.

Atmaksāt SIA „Skandi-Wannag" un SIA „Raiser" drošības naudu 70 EUR (septiņdesmit *euro*) katrai.

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnese	M.Zāģere
Tiesnese	I.Lauka
Tiesnese	M.Senkāne